

Livet och döden i journalerna:

Institutions(auto)etnografi genom psykiatrins skriftliga källor

KIMSILOW KALLENBERG är fil.dr i etnologi, forskare vid Röda Korsets Högskola, Huddinge, och postdoktor i etnologi vid institutionen för kultur- och medievetenskaper vid Umeå universitet. I sitt avhandlingsprojekt undersökte hon den statliga vårdsvården av ungdomar, med fokus på behandlingspersonalen vid dessa institutioner och deras yrkeskultur. I ett pågående forskningsprojekt vid Umeå universitet använder hon en autoetnografisk ansats för att närma sig upplevelser av död, sorg och trauma.

Genom min vän Marcus mamma Agneta får jag tillgång till hans journaler och obduktionsprotokoll. Agneta och jag har den dagen i januari 2019 mötts upp hemma hos henne för en pratstund. Hon har nyligen gått i pension, något i förtid, för att kunna ägna sig åt annat som hon länge velat göra. Arbete med utsatta kvinnor. Alternativmedicinsk hjälp till personer med utmattnings- och traumaproblematik. Sådant som Agneta kanske själv hade behövt hjälp med i sitt liv gör hon nu istället för andra.

Hon bjuder mig på frukost och vi pratar i flera timmar. Innan jag ska gå frågar jag om hon kan tänka sig att låta mig se Marcus journaler om hon har dem kvar. Jag säger att hon inte behöver bestämma sig med en gång, men hon vill genast hämta dem. De ligger i källarförrådet, säger hon, och vi går dit tillsammans.

Väl där visar hon två svarta sopsäckar där Marcus kvarlåtenskap finns förvarad. Hon säger att hon ännu inte orkat gå igenom sakerna. I den ena av säckarna finns ett vitt och ett brunt kuvert. I det vita, som är öppnat, ligger obduktionsrapporten. I det bruna, som är oöppnat, finns en tjockare pappersbunt med alla anteckningar från det sista vårdtillfället inom psykiatrin. Agneta säger att hon inte har klarat av att öppna det än, att hon inte orkar läsa. Jag frågar igen om hon är säker på att jag får läsa trots att hon inte har gjort det, det känns som att dessa papper är oerhört privata. Hon propsar på att jag ska ha dem, men att jag får lämna tillbaka dem sen. Jag känner att jag har fått ett stort förtroende och lovar att hantera dem med respekt. ”Det vet jag att du gör”, säger Agneta.

BAKGRUND OCH SYFTE

Marcus dog under en vistelse inom psykiatri. Det var hösten 2013 och han var inlagd på egen begäran p.g.a. rösthallucinationer. Marcus hade levtt med missbruksproblem under många år, och hade vid flera tillfällen tidigare vårdats inom psykiatri. Obduktionen visade att Marcus dött till följd av kvävning – troligen p.g.a. kraftig övermedicinering – vilken medfört att han inte reagerat normalt då han i sömnen kräktes. Preparaten han hade i sitt blod vid tidpunkten för döden fyller en hel sida i protokollet. Neuroleptikum, lugnande, smärtstillande och antidepressiva mediciner med tungvrickande namn. Marcus var 28 år gammal när han dog, och han var min barndomsvän. I ett pågående forskningsprojekt med autoetnografisk ansats följer jag Marcus och en annan avliden barndomsvän i spåren av deras död för att försöka få svar på vad som hände dem och varför (se Silow Kallenberg 2018).

Syftet med artikeln är att analysera vad jag förstår som psykiatriens *berättelse* – i form av journalanteckningar – om Marcus sista tid i livet och om hans död genom ett autoetnografiskt tolkningsraster. Institutionens berättelse kontextualiseras med hjälp av etnografiskt material i form av samtal mellan mig och Marcus mamma. Hur skrivs ett liv fram när institutionen berättar om det livet? Kan en studie som denna förstås som ett exempel på institutionsetnografi? Vad kan en autoetnografisk ansats tillföra institutionsstudier?

INSTITUTIONSETNOGRAFI? – METOD OCH MATERIAL

Analysen i artikeln är baserad på ca 40 sidor journalanteckningar från en sju veckor

lång inläggningsperiod på psykiatrisk heldygnsavdelning. Med hjälp av detta underlag beskriver jag hur Marcus vistelse inom psykiatri berättas av representanter för institutionen, och analyserar hur förståelsen av Marcus framträder i berättelsen. Vårdvistelsen avslutas i och med att Marcus dör, och jag har även fått tillgång till protokollet från den obduktion som rättsmedicin genomförde för att fastställa dödsorsaken. I artikeln använder jag mig som sagt även av etnografiskt material i form av intervjuer och fältanteckningar från möten med Marcus mamma Agneta. Jag och hon har haft kontinuerlig kontakt sedan våren 2016, och vi har pratat både formellt och informellt om Marcus och om vad som hände honom flera gånger sedan dess. Två längre intervjuer med Agneta – där även min andra döde väns mamma deltar – har jag spelat in och transkriberat, och övriga samtal mellan mig och henne finns dokumenterade i form av fältanteckningar.

Är det etnografi jag ägnar mig åt när jag tar min utgångspunkt i ett material bestående av journalanteckningar? Oavsett om man håller med om det eller ej så menar jag att journaler är en så väsentlig del av institutioners kunskapsproduktion om människor att de inte borde förbises av etnologer. Det är journalerna tillsammans med det etnografiska material som består av intervjuer och observationer av de anhöriga som tillåter mig att skriva en institutionsetnografi som kan ge svar på vad som hände Marcus under hans psykiatristvistelse och hur det som hände erfars och förstås av de efterlevande. Jag menar att förståelsen av subjektet Marcus blir mer komplex när också journalernas information adderas. Detta torde gälla även i andra fall där liknande material finns att tillgå.

Marcus grav. Foto: Kim Silow Kallenberg.

Etnografi kan förstås både som etnograferns praktiker och deras produkter (Lennartsson 2014:9). Vad gäller praktiker så kan det handla om ett brett spektrum av metoder som innefattas av ramen för det vi brukar benämna som fältarbete. Produkterna etnograferns material resulterar i består ofta av texter, men kan också vara t.ex. filmer eller utställningar (Lennartsson 2014:9). Eftersom det inte finns någon ”skarp åtskillnad mellan etnografi som insamling och som analys, som fältarbete eller som författande” (Lennartsson 2014:10) så menar jag att även mina analyser av skriftligt material från psykiatri kan betecknas som etnografi, och även mer specifikt som institutionsetnografi.

Det är forskningsetiskt sett inte oproblematiskt att använda sig av journaler. Jag har dock bedömt att det i detta fall är motiverat av den kunskap som materialet kan hjälpa mig att nå. Då Marcus inte själv kan lämna sitt samtycke har detta inhämtats från hans närmaste anhörig: hans mamma Agneta. Det var hon som efter hans död fick tillgång till de journaler som här analyseras. I det här projektet hämtas samtycke från de närmast anhöriga in kontinuerligt. Hade de anhöriga inte önskat att jag skrev om Marcus och Noel så hade det heller inte varit möjligt för mig att göra det.

I övrigt är alla personnamn som används i texten fingerade och inga ortsnamn skrivs ut. Inte heller specificeras inom vilken region Marcus vårdades eller namnet på kliniken.

Jag använder direkta citat ur materialet relativt sparsmakat, och dessutom är journaltext inte sökbar på internet vilket innebär att den information om enskilda som förekommer här är relativt skyddad för obehöriga.

AUTOETNOGRAFI

Den autoetnografiska ansatsen innebär att jag situerar mig som forskare i det empiriska fältet (jfr Svedmark 2016:45f). Fältet består till viss utsträckning av mig, mina vänner och mina erfarenheter, men i Marcus fall även av psykiatri som institution. Autoetnografi kan definieras som en förlängning av diskussioner som förts inom antropologi och etnologi om forskarens roll som medskapare av sin empiri, och om självreflexivitet som en nödvändig del av det metodologiska arbetet (se t.ex. Ehn & Klein 1994; Clifford & Marcus 1986; Geertz 1973 & 1991; Ghodsee 2011; Willis 2000; Wulff 2016). Den autoetnografiska metoden innebär att i någon mån göra sig själv till en del av det som studeras, och tillämpas ofta när det finns personliga kopplingar mellan forskare och fält. Autoetnografi är ett metodologiskt tillvägagångssätt som erkänner, och använder, subjektiva erfarenheter och känslor i analysen, snarare än döljer dem (Ellis m.fl. 2011:274; Reed-Danahay 1997:2). Därför menar jag att en autoetnografisk ansats också kan förstås som en del av ett forskningsetiskt arbete.

Jag praktiserar autoetnografi genom att i texten ge utrymme för mina tankar och känslor som kommer av den unika forskarposition som möjliggörs av min personliga relation till det och dem jag skriver om. Det material jag bygger analysen på hade inte varit tillgängligt för mig utan den personliga relationen jag har till de människor (både levande och döda) som studien fokuserar. Därför hör i det här fallet det personliga hemma i analys och skriven text. I nästa avsnitt berättar jag om det som journalerna berättar; och skriver med detta en form av institutions-etnografi. Textframställningen – där jag

fogar samman bitar av information till en sammanhängande text – är resultatet av min analys av händelseförloppet.

I tidigare studier har jag ägnat mig åt mer traditionell institutionsetnografi där avgränsningen för vad som var att räkna som en del av institutionen och vad som föll utanför var lättare att göra än här (Silow Kallenberg 2015; Silow Kallenberg 2016; Silow Kallenberg 2017; Silow Kallenberg 2019). Det innebär att en annan metodologi blir nödvändig när ramarna för institutionsetnografien är mer flytande och porösa. Här är det inte alltid så lätt att veta när jag som etnograf är innanför institutionens (arkitektoniska) ramar och när jag är utanför, eftersom jag inte fysiskt är på plats på en specifik institution. Istället är det skriftliga institutionskällor jag har att tillgå när jag fogar samman händelseförloppet för Marcus sista tid i livet. Detta kan beskrivas som att jag följer institutionen där den verkar och därmed i något avseende materialiserar sig – och att jag således tar fasta på sammanhang där journalerna ges mening.

TIDIGARE FORSKNING: INSTITUTIONSETNOGRAFI GENOM SKRIFTLIGA KÄLLOR

Det finns flera exempel på etnologer som studerat institutioner genom skriftligt material. Många av dessa har ett historiskt fokus i sitt material och saknar därför ofta möjligheten att kontextualisera de skriftliga dokumenten genom t.ex. intervjuer och observationer. Deras angreppssätt blir därför ett annat än mitt. Lars-Eric Jönsson (1998) och Mikael Eivergård (2003) är exempel på etnologer som i sina avhandlingsprojekt studerade den historiska psykiatrin genom undersökningar av journaler och annat skriftligt material.

Birgitta Svensson (1994 & 2000) är ytterligare en etnolog som genom skriftliga källor tillämpat ett historiskt perspektiv, och i hennes fall är studieobjektet fångelser.

Det finns även etnologer som har studerat institutioner genom att blanda samtida etnografiskt material med historiska källor. Karin Salomonsson (1998) har t.ex. studerat socialarbetare, dels genom intervjuer där de får se tillbaka på sitt yrkesliv och dels genom arkivmaterial där sociala insatser har dokumenterats. Även Helena Hörnfeldt (2009) kombinerar ett historiskt och ett samtida material i sin studie av makt i barnhälsovården.

Birgitta Svensson (1999) har skrivit om att ”fältarbete i det förflutna”, och beskriver etnologens närmande till skriftligt arkivmaterial som jämförbart med etnografiska undersökningar där forskaren möter människor av kött och blod (Bergquist & Svensson 1999:6). Min studie är en kompromiss av fältarbetet bland papper och etnografiska studier av levande människor. Jag prövar här att skriva institutions-etnografi över ett mänskligt subjekt som inte längre finns i de levandes värld men som i närtid har levt. Jag närmar mig Marcus liv och död genom dels skriftliga spår från institutionen där han levde delar av sitt liv och där han slutligen dog, och dels genom samtal med de efterlevande.

JOURNALERNAS BERÄTTELSE

Marcus känner en del ångest önskar lugnande för att dämpa detta och rösterna. Vill gärna bli inlagd. Lugn. Välvärdad klädsel. Adekvat i kontakten. Talar sammanhängande och med röd tråd. Neutralt till lätt sänkt stämningsläge delvis avledbart. Rösthallucinationer som intensifierats senaste dagarna. Säger att de är rätt elaka. Förnekar synhallucinationer. God for-

mell och emotionell kontakt. Hjälpssökande. God sjukdomsinsikt. Tycker att det känns hopplöst och börjar undra om hans rösthallucinationer aldrig ska gå över. Vill dock inte ge upp. Förnekar suicidtankar eller planer i nuläget. Suicidrisken bedöms akut som låg. Således känd patient med psykotiska symtom (journalanteckningar, september 2013).

Ett liv kan berättas på många sätt; t.ex. i form av journalanteckningar. Det är medicinens och socialarbetets byråkratiska prosa som kanske i störst omfattning berättar det allra svåraste av den mänskliga existensen. Det är information som är svår att nå med hjälp av andra slags empiri än just journaler. Här ska dock sägas att journalernas primära syfte inte är att skriva liv, utan att samla information om individer för att urskilja mönster och i det här fallet sätta in behandling. Det är i min analys som journalernas aspekter av att skriva liv fokuseras.

Det inledande citatet i detta avsnitt är hämtat från anteckningen som gjordes över inskrivningssamtalet när Marcus sökte hjälp i september 2013. Det är en korthuggen prosa, som trots bristen på fullödiga och levande beskrivningar ändå förmedlar mycket information om Marcus allmäntillstånd just då.

Vi får information om hur han tar sig ut och uppfattas; både vad gäller utseende och beteende. Vi får veta anledningen till att han söker vård och hur psykiatrin uppfattar Marcus egen motivation till att ta emot hjälp. Han beskrivs som ”hjälpssökande” och uppfattas inte vara suicidal. Vi får också här veta att det inte är Marcus första kontakt med psykiatrin i och med att han beskrivs som en ”känd patient”. Allt detta är en del av psykiatrins berättelse om Marcus, som syftar till att ge hans institutionsvistelse en form och en riktning.

I detta korta textavsnitt får vi nycklarna till en förståelse av vilka aspekter en institution som psykiatrin lägger vikt vid när den ska förstå en människa och dennes behov av vård. Under inskrivningssamtalet inhämtas både social och medicinsk information om Marcus (jfr Hörnfeldt 2009:150). Tidigare forskning har visat att hur det sociala knyts samman med det medicinska är en process som varit vanlig historiskt såväl som idag i olika slags vård- och behandlingsverksamheter (Hörnfeldt 2009:150; Björkman 2001:276).

När jag ska analysera de skriftliga dokumenten är obduktionsrapporten det jag läser först. Det är som att börja baklänges, men jag vet ju redan hur historien slutar. Agneta har redan berättat vad som hände, så det jag läser i dokumenten kommer inte som en nyhet. Ändå slås jag av mängden preparat som Marcus kropp var full av vid tidpunkten för hans död i november 2013. I den rättskemiska delen av obduktionen som finns återgiven i dokumenten kan jag läsa att följande verksamma medel påträffats i det blodprov som tagits efter hans död:

Olanzapin (antipsykotiskt verkande, neuroleptikum), desmetylolanzapin (metabolit till olanzapin), alimemazin (antiallergimedel och lugnande), biperiden (medel vid parkinsonism, mot medikamentellt betingade biverkningar i form av ofrivilliga rörelser), citalopram (antidepressivum), klozapin (neuroleptikum), desmetylklozapin (metabolit till klozapin), haloperidol (neuroleptikum), reducerad haloperidol (metabolit till haloperidol), paracetamol (smärtstillande och febersänkande), prometazin (antiallergimedel, lugnande), desmetylprometazin (metabolit till prometazin), nordazepam (ångestdämpande, lugnande, narkotikum).

Jag läser och snubblar på de krångliga och obekanta orden. Jag har svårt att bedöma om det som står där är normalt. Inte hel-

ler läkaren på Rättsmedicinalverket som undertecknat rapporten verkar riktigt säker i sin slutsats, och skriver att doserna i sig inte överstiger nivåer som är normala vid terapeutiskt bruk, men att de olika preparaten sammantaget kan ha påverkat utgången för Marcus. Dödsorsaken är blockerade luftvägar till följd av att han inhalerat kräkning, och hjärtstillestånd. Journalerna kan berätta mer om vad som föregått dödsfallet.

Brevet med journalerna från det sista vårdtillfället hösten 2013 är skickade till Agneta i maj 2014. I nästan fem år har de alltså legat i hennes källare, oöppnade och olästa, när jag får tillgång till dem. Det har under åren som passerat hunnit bli lite sprött så det går lätt att riva upp det bruna papperet.

Första sidan är ett brev från verksamhetschefen för den psykiatriska avdelning där Marcus vistades sina sista veckor i livet. Brevet inleds med en kort redogörelse för vad anteckningarna innehåller: ett utlåtande från en apotekare samt anteckningar förda av personal och läkare. Därefter skriver han om att han håller med Agneta i hennes analys av "att Marcus dog p.g.a. att han var medvetandesänkt". Han skriver att ingen av de undersökningar som har gjorts har kunnat påvisa någon kroppslig sjukdom som kan utgöra förklaring till vad det var som hände. Enligt honom är mängden läkemedel inte heller anmärkningsvärt hög, och det går därför inte att säga att det blivit fel i ordinationerna.

Av själva journalen framgår att Marcus skrevs in på den psykiatriska kliniken i september 2013. Han kommer dit i sällskap av sin mamma på kvällen. Som beskrivits ovan söker Marcus akut psykiatrisk hjälp p.g.a. ökade rösthallucinationer. Han hör röster och lider av tilltagande

ångest. Bara av denna första sida i journalen får vi veta mycket om Marcus liv. Det framgår att han är ensamstående, att han för närvarande bor på sin mammas soffa, att han är sjukskriven och därför inte arbetar vid tidpunkten för inskrivningen. Hans musikintresse beskrivs också. Att han spelar trummor på fritiden. Det står också att han är "somatiskt väsentligen frisk" men att det står värre till med den psykiska hälsan: "Marcus känner en del ångest önskar lugnande för att dämpa detta och rösterna. Vill gärna bli inlagd". Återigen blandas social information med vad som kan förstås som kroppslig eller biologisk information (jfr Björkman 2001: 276). Även om informationen som ges är ganska korthuggen så får flera dimensioner av Marcus som människa rum i institutionsprosan. Under rubriken "Nuvarande psykiska sjukdomar" står följande att läsa:

Tidigare extensivt blandmissbruk, alkohol och framförallt cannabis, hallucinogener och en atypiska rusmedel enl. journalanteckning. Återkommande vårdtillfällen p.g.a. psykotiska symtom som bedömts utvecklats på basis av extensivt drogmissbruk.

Marcus missbruk av droger återkommer genom hela journalen. Han berättar för överläkaren att "den enda gången han får lindring är när han röker hasch." Det är inte så att haschrökningen får rösterna att försvinna, berättar han, men det får honom att "bli så pass sänkt" att han inte längre bryr sig om vad de säger. Marcus är rädd för rösterna.

En anledning till att han söker hjälp är att de successivt fått en mer elak karaktär. De säger att han ska dö och kallar honom för bland annat "horunge". En knapp vecka in i vårdvistelsen blir Marcus mycket orolig för att han ska ta sig ut, el-

ler för att någon annan ska ta sig in. Han känner sig otrygg eftersom avdelningen befinner sig på markplan. Rösterna säger att någon är ute efter honom, berättar han.

För att komma till ro får han flytta upp två våningar till en annan avdelning. På flera ställen i journaltexten framgår att Marcus känner att han måste be rösterna om lov innan han fattar några beslut. Han har stundtals också svårt att prata med vårdpersonalen om rösterna då han inte vill "gola" på dem.

I journalerna är Marcus i fokus för det som skrivs, men vi kan också utläsa information om de människor som träffar honom – i egenskap av att vara representanter för institutionen – och även om de idéer som psykiatri bygger på. Som målsättning för arbetet med Marcus kan vi t.ex. läsa: "Genom tydligt veckoschema bidra till en god daglig struktur där samarbete är möjligt och dagen känns trygg, begriplig och meningsfull".

Detta kan länkas till andra institutionella sammanhang där just struktur i mening en tydligt strukturerad vardag ses som grundläggande för ett gott mående (Silow Kallenberg 2016:139ff; jfr Jönsson 1998:141). Det är således både Marcus individuella förutsättningar och behov som beskrivs, och institutionens generella idéer och praktiker.

Passagera där Marcus beskriver sin ångest över allt som blivit förstört eller gått förlorat i hans liv är hjärtskärande. När han talar om vänner som han har haft men inte längre har känner jag mig dessutom träffad. Hade jag och de andra vännerna kunnat hjälpa honom på något sätt?

Jag för en slags dagbok över mitt fältarbete, för att underlätta de autoetnografiska analyserna. I samband med att jag läser journalerna skriver jag:

Varför gör jag det egentligen? Jag vill göra skillnad, visst, jag vill göra något som känns viktigt. Det känns meningsfullt att försöka förstå det meningslösa. Typ så. Men det gör mig fan inte glad. Känner mig som ett vrak. Känner skam för att jag känner mig som ett vrak. Jag är ju verkligen inte varken Marcus eller Noels närmaste. Eller just nu är jag kanske det, på ett plan i alla fall. Jag tänker på projektet dygnet runt, och därmed tänker jag också på dem. Fnissar för mig själv. Vem hade kunnat tro det här när vi gick omkring där tillsammans, i den tidiga tonåren och tyckte att vi var stentuffa. Vi skulle alla bli rock- och popstjärnor. Då när ingenting var gjort, sjunger Lars Winnerbäck i en lätttext. Det var den tiden. Ingenting var gjort, allting var därför möjligt (fältdagbok, januari 2019).

Jag blir starkt påverkad av det som psykiatri och rättsmedicinen har dokumenterat om Marcus liv och död. Eftersom jag kände honom väcker den torra, byråkratiska prosan minnen från andra perioder i livet. Jag blir nostalgisk. Jag blir ledsen över att det nu inte finns några chanser kvar att göra något annorlunda. Inte för Marcus.

DISKUSSION

Den psykiatriska heldygnsvården är inte vad man skulle kunna kalla en normalinstitution (Silow Kallenberg 2016:32), utan är en typ av institution till vilken människor med en specifik utsatthet vänder sig. Den är dold för de allra flesta människors blick och därför menar jag att det är centralt att som forskare närma mig den. Som forskare känner jag ett ansvar för att skapa kunskap om det vi inte vet. I detta presenterar journalanteckningar ett spännande material som jag menar att etnologer bör närma sig i större utsträckning, och som kan ge ny kunskap till institutionsetnografisk forskning.

Hur skrivs ett liv fram när institutionen berättar om det livet? Som jag har visat i analysen så blandas social och medicinsk information om patienterna i det som psykiatrin berättar om patienterna (jfr Björkman 2001:276). Psykiatrins berättelse om en individ syftar till att forma behandlingen och att rikta patienten mot ett bättre mående (jfr Mattingly 1998). Detta görs naturligtvis utifrån normer och föreställningar som är kontextbundna, och som vid en viss tidpunkt och på en viss plats talar om hur en god psykisk hälsa ska uppnås. I berättelsen om Marcus betonas t.ex. vikten av en strukturerad vardag vilket är ett centralt ideal i många behandlande verksamheter idag såväl som historiskt (Silow Kallenberg 2016:139ff; jfr Jönsson 1998:141).

Men jag skriver inte bara om detta i egenskap av forskare. Jag skriver även i rollen som vän till det subjekt jag skapar kunskap kring. Båda dessa positioner är relevanta för den kunskap som produceras. I analysen har jag vävt samman journaler och annat skriftligt material med etnografiskt material i form av samtal med Marcus mamma. Jag har också låtit mina egna reflektioner, tankar och känslor ta plats i den etnografi jag skriver i enlighet med en autoetnografisk ansats. Kunskapen kommer att vara villkorad av mina personliga kopplingar till fältet och det är därför relevant att reflektera över vilken kunskap en sådan här studie ger, och vad den kan tillföra fältet institutionsetnografi.

Jag menar att mitt bidrag främst är att genom den autoetnografiska ansatsen ge liv åt subjekt som annars inte alltid skrivs fram som särskilt levande i institutionsprosans redogörelser. I detta bygger jag vidare på en väletablerad tradition inom etnologisk forskning av att ge liv åt den

”lilla människan” och av att studera mikronivån för att nå kunskap om övergripande sammanhang (Silow Kallenberg 2016:30; jfr Runfors 2003:18f). Jag bidrar också till institutionsetnografien genom att aktivt låta känslor och personliga aspekter ta plats i forskningen. Ambitionen med detta är ett mer empatiskt vetenskapande – både i metod och framställning – som jag tror är nödvändigt för den forskning som vill vara samhällsförändrande eftersom känslor och identifikation är starka verktyg för att mobilisera just förändring.

REFERENSER

- Bergquist, Magnus och Birgitta Svensson (red.), 1999. *Metod och minne: Etnologiska tolkningar och rekonstruktioner*. Lund: Studentlitteratur förlag.
- Björkman, Jenny, 2001. *Vård för samhällets bästa: Debatten om tvångsvård i svensk lagstiftning 1850–1970*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Clifford, James och George Marcus (red.), 1986. *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press.
- Ehn, Billy och Barbro Klein, 1994. *Från erfarenhet till text: Om kulturvetenskaplig reflexivitet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Eivergård, Mikael, 2003. *Fribetens milda disciplin: Normalisering och social styrning i svensk sjuksjukvård 1850–1970*. Umeå: Institutionen för kultur och medier.
- Ellis, Carolyn, Tony E. Adams och Arthur P. Bochner, 2011. ”Autoethnography: An Overview”, i *Historical Social Research*, Vol. 36, No. 4(138). GESIS- Leibniz Institute for the Social Sciences.
- Geertz, Clifford, 1973. *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.
- Geertz, Clifford, 1991. ”Tjock beskrivning. För en tolkande kulturteori”, i *Häftien för kritiska studier* 24(3).
- Ghodsee, Kristen, 2011. *Lost in Transition: Ethnographies of Everyday Life after Communism*. Durham & London: Duke University Press.

- Hörnfeldt, Helena, 2009. *Prima barn, helt U.A.: Normalisering och utvecklingstänkande i svensk barnhälsovård 1923–2007*. Göteborg & Stockholm: Makadam förlag.
- Jönsson, Lars-Eric, 1998. *Det terapeutiska rummet: Rum och kropp i svensk sinnessjukvård 1850–1970*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Lennartsson, Rebecka, 2014. "Arkivetnografi eller reflektioner över en tappad biljett", i: *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2014:3.
- Mattingly, Cheryl, 1998. *Healing Dramas and Clinical Plots: The Narrative Structure of Experience*. New York: Cambridge University Press
- Reed-Danahay, Deborah E., 1997. "Introduction", i Reed-Danahay, Deborah E. (red.) *Auto-Ethnography: Rewriting the Self and the Social*. Oxford & New York: Berg.
- Runfors, Ann, 2003. *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar: En studie av hur invandrar-skap formas i skolan*. Stockholm: Prisma.
- Salomonsson, Karin, 1998. *Fattigdomens besvärjelser: Visionära ideal och vardagliga realiteter i socialt arbete*. Lund: Historiska media.
- Silow Kallenberg, Kim, 2015. "Smutsig etnografi – en metoddiskussion", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2015:2.
- Silow Kallenberg, Kim, 2016. *Gränsland: Svensk ungdomsvård mellan vård och straff*. Huddinge: Södertörns högskola.
- Silow Kallenberg, Kim, 2017. "Det som sitter i väggarna. Tvångsvård mellan stabilitet och förändring", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2017:3–4.
- Silow Kallenberg, Kim, 2018. "En del dör unga. Att minnas de döda genom autoetnografiska analyser", i *Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 2018:1–2.
- Silow Kallenberg, Kim, 2019 "Between care and punishment: Fantasies of change and progress in ethnographies of compulsory care", i *Ethnologia Scandinavica*, vol. 49, 2019.
- Svedmark, Eva, 2016. *Becoming Together and Apart: Technoemotions and Other Posthuman Entanglements*. Umeå: Umeå universitet.
- Svensson, Birgitta, 1994. "Hundra år i fängelse", i *Pockettidningen R*, Nr 1, Årg. 24.
- Svensson, Birgitta, 2000. "Konsten att individualisera. Särskiljande metoder i fängelsets personkarakteristik", i Eriksson, Bengt Erik och Roger Qvarsell (red.) *Sambällets Linneaner: Kartläggning och förståelse i samhällsvetenskapernas historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Willis, Paul, 2000. *The Ethnographic Imagination*. Cambridge: Polity Press.
- Wulff, Helena (ed.), 2016. *The Anthropologist as Writer: Genres and Contexts in the Twenty-first Century*. New York: Berghahn Books.

SUMMARY

Life and death in medical reports: Institutional (auto-)ethnography through written sources of the psychiatry

(Livet och döden i journalerna: Institution(auto)etnografi genom psykiatrins skriftliga källor)

In this article, the life and death of the authors' childhood friend Marcus is focused. He died while he was treated for auditory hallucinations in a psychiatry ward. The aim of the article is to analyse the narrative of the psychiatric institution about Marcus last weeks in life, that is articulated in medical reports. The empirical material consists mainly of written documents produced during Marcus' last stay at the psychiatric institution and is analysed using auto-ethnography as an analytical tool. The narrative of the institution is contextualized through the ethnographic material created in conversations between the author and Marcus' mother. Questions that are asked are: How is a life described when it is an institution that narrates it? Could this study be understood as an example of institutional ethnography? What can be gained when adding auto-ethnography to the field of ethnographic research on institutions? A central conclusion is that auto-ethnography can be used in ethnographic research on institutions to give life to those subjects that does not always come across as fully human in the written reports of psychiatric institutions.

Keywords: institutional ethnography, psychiatry, written sources, auto-ethnography, narrative.

Kim Silow Kallenberg, PhD in ethnology and researcher at the Swedish Red Cross University College, and Postdoctor in etnology at Umeå University, Dept. of Culture and Media Studies, Umeå, Sweden.